

Bijlage 1: Specificaties van de herziene kwalificatiestructuur

Deze bijlage bevat de vereisten voor de herziening van de kwalificatiestructuur en geldt als basis voor de projectgroep herziening kwalificatiestructuur.

Doel van de herziening van de kwalificatiestructuur is dat:

- de kwalificatiedossiers worden gebundeld waar dat mogelijk is, en
- op niveau 4 breder opgezet;
- kennis en vaardigheden herkenbaar en duidelijk beschreven zijn;
- het aantal kwalificatiedossiers en kwalificaties, afneemt en
- de kwalificatiedossiers transparanter en eenvoudiger zijn.

Daarmee draagt de herziene kwalificatiestructuur bij aan betere (macro)doelmatigheid in de mbo sector en zijn de kwalificatiedossiers voor scholen goed uitvoerbaar.

De wettelijke opdracht van de kwalificatiestructuur, namelijk "de aansluiting tussen het aanbod van beroepsonderwijs en de maatschappelijke behoeften daaraan, mede in het licht van de arbeidsmarktperspectieven van afgestudeerden", is daarbij steeds uitgangspunt. Dat betekent dat behoud en versterking van de economische functies van de kwalificatiestructuur (vertaling van beroepsprofielen naar kwalificaties, herkenbaarheid voor het bedrijfsleven) voortdurend aandacht behoeven.

De productspecificaties voor de herziene kwalificatiestructuur omvatten:

- a. de wettelijke vereisten
- b. de algemene kwaliteitseisen
- c. de 20 randvoorwaarden
- d. het format.

a. Wettelijke vereisten

De wettelijke basisvereisten zijn vastgesteld in artikel 7.2.4 van de Wet educatie en beroepsonderwijs. Dat betekent dat ook voor de nieuwe kwalificatiestructuur de indeling in opleidingsdomein, kwalificatiedossier en kwalificatie geldt, de referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen in acht moeten worden genomen en per kwalificatie de studielast moet zijn bepaald.

b. Algemene kwaliteitseisen

De kwalificatiedossiers van de herziene kwalificatiestructuur zijn:

- Transparant: opgesteld met een eenduidig begrippenkader, vergelijkbaar in de beschrijving van beroepen en niveaus, waardoor clustering van verwante kwalificaties mogelijk is, ondoelmatige overlap wordt vermeden en de mobiliteit op de arbeidsmarkt wordt vergemakkelijkt.
- Herkenbaar: vanuit de optiek van het bedrijfsleven én het middelbaar beroepsonderwijs.
- Flexibel: de snelheid waarmee arbeidsmarktontwikkelingen vertaald kunnen worden naar onderwijsprogramma's.
- Uitvoerbaar: in de onderwijsprogrammering, de beroepspraktijkvorming en de examinering.
- Doelmatig: zowel gerelateerd aan de arbeidsmarkt- en doorstroomperspectieven van de mbo deelnemers als aan de doelmatigheid van het aanbod van de mbo-scholen. Dit wat betreft uitvoerbaarheid, organiseerbaarheid en financierbaarheid.
- Duurzaam: de kwalificatiedossiers hebben een geldigheid wat betreft gebruik van enkele jaren.
- Neutraal: de kwalificatiedossiers zijn inhoudelijke programma's van eisen. Ze articuleren dus het 'wat'. Het is aan de mbo-scholen het 'hoe' vorm en inhoud te geven.

c. Randvoorwaarden

De herziene kwalificatiestructuur moet aan de volgende randvoorwaarden voldoen:

1. De naamgeving en inrichting van domeinen, kwalificatiedossiers en kwalificaties leveren voldoende herkenbaarheid op voor het bedrijfsleven en voldoende vertrouwen in uitvoerbaarheid voor het onderwijsveld.

2. De Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven biedt de set nieuwe kwalificatiedossiers aan de Minister van OCW en EL&I (voor het groene domein) aan op uiterlijk 1 februari 2012 (eerste deel) en 1 februari 2013 (tweede deel plus wijzigingen eerste deel) ter vaststelling. Aan elke kwalificatie wordt toegevoegd:
 - a. resultaat van bespreking uit een docentenpanel;
 - b. de formele vaststelling door de paritaire commissie van het desbetreffende kenniscentrum;
 - c. het advies van de Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven;
 - d. het toetsresultaat van de onafhankelijke Toetsingskamer.
3. Studenten krijgen een diploma met vermelding van het kwalificatiedossier met een aantekening welke specifieke kwalificatie is behaald.
4. Als een kwalificatiedossier bestaat uit meerdere kwalificaties van meerdere niveaus, moeten deze niveaus helder en onderscheidend beschreven worden. Een kwalificatie op niveau 2 moet zo onderscheidend mogelijk zijn van een beschrijving van een kwalificatie op niveau 3 of 4.
5. Kwalificaties moeten compact, helder en eenduidig worden beschreven.
6. Kwalificaties die volgens SBB, cq. de Toetsingskamer, een evidente overlap vertonen moeten bij voorkeur geïntegreerd worden in één kwalificatie of ten minste ondergebracht worden binnen hetzelfde kwalificatiedossier.
7. De Toetsingskamer toetst of elke kwalificatie aan alle in deze bijlage genoemde eisen voldoet. De Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven motiveert in haar advies aan de Minister eventuele afwijkingen van het oordeel van de Toetsingskamer.
8. Voor elke kwalificatie is helder aangegeven binnen welk kwalificatiedossier deze valt en binnen welk domein.
9. Kwalificaties moeten algemeen zijn waar mogelijk en specifiek waar nodig.
10. Elke kwalificatie bevat een evenwichtige beschrijving van kennis, vaardigheden en houdingsaspecten. Kennis en vaardigheden staan voorop.
11. Van elke kwalificatie geeft het kenniscentrum een reëel en gekwantificeerd arbeidsmarktperspectief aan. Van kwalificaties die nauwelijks studenten tellen geeft het kenniscentrum expliciet aan waarom deze toch in de kwalificatiestructuur moeten blijven.
12. Van elke kwalificatie stelt een docentenpanel vast of deze goed vertaald kan worden naar een uitvoerbaar onderwijs- en examenprogramma, passend bij de nominale studieduur die de wetgever heeft vastgesteld en de studielast van de specifieke kwalificatie. Hiervan wordt verslag gedaan.
13. Entréekwalificaties dienen zodanig beschreven te zijn dat het onderwijsprogramma studeerbaar is binnen 1 jaar, kwalificaties op niveau 2 binnen 2 jaar, kwalificaties op niveau 3 binnen 3 jaar en kwalificaties op niveau 4 ook binnen 3 jaar. Voor wat betreft niveau-4 kwalificaties kan hiervan slechts beperkt en gemotiveerd afgeweken worden. Deze afwijkingen zijn door de minister van OCW en EL&I (voor het groene domein) vastgesteld op basis van het advies ¹ van de Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven.
14. Als er reden is om een eenjarige kopopleiding op niveau 4 vorm te geven bovenop een niveau 3-opleiding dan kan een specifieke specialistenopleiding worden opgenomen in de kwalificatiestructuur. De beschrijving hiervan moet dan zo zijn opgesteld dat het diploma kan worden behaald in maximaal één jaar. Deze figuur moet terughoudend gehanteerd worden. Verder gelden alle andere eisen uit dit document.
15. Kwalificaties mogen niet aan elkaar gelinkt zijn, d.w.z. dat eerst een niveau-2 opleiding moet worden gevolgd voordat doorgestroomd mag worden naar een niveau-3 opleiding.
16. Kwalificaties op niveau 2 en 3 moeten vooral gericht zijn op uitstroom naar de arbeidsmarkt. Kwalificaties op niveau 4 (middenkaderopleidingen) moeten daarnaast ook aansluiten op verwante richtingen in het HBO.
17. Kwalificaties moeten voortbouwen op verwante examenprogramma's in het vmbo.
18. Kwalificaties zijn voorzien van een EQF-niveau, waarbij de standaardindeling van najaar 2011 wordt gevolgd. Daarmee wordt materieel ook geborgd dat verschillende kwalificaties op dezelfde 'leerresultaten' genereren in termen van het advies van de Commissie Leijnse. Als hiervan

¹ SBB heeft op 17 februari haar advies ingediend bij de Minister van OCW. De minister heeft dit advies overgenomen. Het advies en de reactie van de Minister is aan de Tweede kamer gestuurd op 27 februari 2012.

wordt afgeweken, dan moet deze afwijking gemotiveerd worden en zijn voorzien van een formele goedkeuring door het Nationaal Coördinatiepunt NLQF.

19. Kwalificaties mogen nooit in tegenspraak zijn met wettelijke beroepsvereisten. Kenniscentra verwerken deze beroepsvereisten in de kwalificaties. Vakdepartementen beoordelen of kenniscentra dit goed hebben gedaan.
20. Kwalificaties bevatten de relevante generieke kwalificatie-eisen (de referentieniveaus op het gebied van Nederlands, rekenen, (voor niveau 4) Engels en eisen aan Loopbaan en burgerschap. Deze generieke kwalificatie-eisen zijn op heldere wijze in de kwalificaties opgenomen.

d. Format

Het format voor de nieuwe kwalificatiedossiers is in principe het format bij het advies van SBB van 4 april 2012. Volgens dit format bestaat ieder kwalificatiedossier uit een basisdeel (met daarin de gemeenschappelijkheid van de beroepsuitoefening), één of meer profieldelen en een selectie uit de vastgestelde keuzedelen.

Hierbij gelden de volgende nadere bepalingen:

- Ten eerste de **aansluiting op de wettelijke vereisten**:
De wettelijke basisvereisten zijn vastgesteld in artikel 7.2.4 van de Wet educatie en beroeps-
onderwijs en met name in het tweede, vierde en negende lid. Het format moet dus zodanig
worden gehanteerd dat het resultaat voldoet aan deze vereisten, en daarmee ook aansluit op
de op deze vereisten gebaseerde systemen CREBO en BRON. SBB heeft de ruimte hier nadere
uitwerking aan te geven en evt. nader te adviseren.
- Ten tweede de **begrippen kerntaken en werkprocessen**: in de uiteindelijke versie van de
kwalificatiedossiers voor de mbo scholen moeten deze begrippen wél worden gebruikt in het
basisdeel en het profieldeel. Graag ontvang ik van SBB advies over de manier waarop we hier
voor de keuzedelen mee om moeten gaan.
- Ten derde **het keuzedeel**: dit kan maximaal 15% van de studielast van de deelnemer invul-
len. Voor elke kwalificatie is door de betreffende paritaire commissie bepaald welke keuzedelen
daarbij passen. Een instelling kan voor de kwalificaties waarvoor de instelling een crebo-licentie
heeft, kiezen welke keuzedelen zij aanbiedt, met in achtneming van de bepaling welke keuze-
delen bij die kwalificatie passen.
Een keuzedeel:
 - is arbeidsmarkt- en/of doorstroomrelevant;
 - is onderdeel van examinering en diplomering;
 - voldoet aan de vormvereisten en de relevante onderdelen uit de 20 randvoorwaarden.

Vaststelling model en toetsingskader

Overeenkomstig artikel 7.2.4, zesde lid, Wet educatie en beroeps- en beroeps- en beroeps-
onderwijs worden een model en een toetsingskader bij regeling vastgesteld. Dit zal geschieden wanneer de nog openstaande vra-
gen in verband met het format en de aansluiting op de administratieve systemen zijn opgelost. Als
boven aangegeven kan SBB op dit punt nog nader advies doen.